Лекція №12
Гречка

9.1 Значення, походження.
9.2 Біологічні особливості.
9.3 Технологія вирощування.

Господарське значення.

Середній хімічний склад **плодів гречки**, %: білка – 10-12, вуглеводів – 70-80, жирів – 3,1, золи – 2,8, клітковини – 13,1, органічні кислоти, вітаміни B_1, B_2 і РР, мінеральні солі й глікозид Р (рутин), мікроелементи (бор, йод, мідь, кобальт).

На корм тваринам – дрібне, щупле зерно, а також висівки, які одержують при переробці зерна, гречана солома, полова.

Луску, яка залишається після переробки зерна гречки на крупу і містить до 40% окису калію, використовують як цінне місцеве калійне добриво і як сировину ***для виготовлення поташу*** (K_2CO_3).

Гречка – цінна ***медоносна*** культура (90-100 кг/га).

Агротехнічне значення – для пересівання загиблої озимини та ранніх ярих культур, післяукісні та післяжнивні посіви, добрий попередник.

Посівна площа в Україні – приблизно 280 тис. га.
Урожайність ≈ 0,7-1,2 т/га

Вимоги до тепла

Температура	Показник
– мінімальна для проростання насіння, °С	+7…+8
– оптимальна для проростання насіння, °С	+13…+15
– мінімальна для з'явлення сходів, °С	+15…+18
– пошкоджує сходи, °С	–1,5…–2,0
– оптимальна для росту і розвитку, °С	близько +20
– максимальна, за якої припиняється ріст, °С	+30…+35
– для повного розвитку потребує сум активних температур, °С	800 … 1300
– тривалість вегетаційного періоду, днів	60…80 (ранньостиглі) понад 100 (середньопізні)

Вимоги до вологи

Характеристика	Показник
Оптим. вологість ґрунту, %	60…80
Кількість вологи в орному шарі для дружних сходів, мм	20
Потрібно для набухання і проростання насіння, %	50…60
Транспіраційний коефіцієнт	400…600
Критичний період за вологістю	цвітіння – плодоутворення

Належить до культур, які добре ростуть і розвиваються в умовах короткого і довгого світлового дня.

Вимоги до ґрунту

Параметр	Показник
Опт. pH ґрунт. розчину	5,5–6,5
Опт. щільність, г/см^3	1,1–1,3
Винос осн. та побіч. продукцією кг/ц	
– N	3,0…4,5
– P_2O_5	1,3…2,6
– K_2O	3,6…7,2
Заглиблення коренів у грунт, м	0,7…1,0
Горизонт. розрост. корен. системи, м	бічні корені майже не утворюються

Ремонтантна, перехреснозапильна рослина.

<u>Фенологічні фази:</u> проростання, сходи, гілкування, бутонізація, цвітіння, плодоутворення, достигання.

Сорти

Еколого-географічні групи:

- північноросійська;
- середньоросійська;
- східносибірська;
- білоруська;
- українська.

За тривалістю періоду вегетації:

✔ ранньостиглі – менше 80 днів;
✔ середньоранні – 80-90 днів;
✔ середньостиглі – 90-100 днів;
✔ середньопізні – понад 100 днів.

На 2015 рік до “Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні” включено 22 сорти.

Попередники

Кращі: удобрені озимі зернові, зернобобові, просапні культури (цукрові буряки, картопля, кукурудза), льон-довгунець, багаторічні бобові трави.

Не бажано висівати її після вівса, ячменю, та в повторних посівах.

Обробіток ґрунту

Основне завдання – забезпечення оптимального водного, поживного, теплового і повітряного режимів.

Використовують напівпаровий або поліпшений зяблевий обробіток:

- після зернових, зернобобових – лущення стерні на 6-8 см;
- засмічені багаторічними бур'янами – дискування важкими боронами на глибину 6-8 см, вдруге через 10-15 днів на 10-12см;
- зяблева оранка на 20-22 см;
- ранньовесняне боронування по діагоналі або упоперек поля;
- перша весняна культивація з боронуванням у період сівби ранніх ярих зернових культур на глибину 10-12 см; через 8-10 днів повторна культивація на 8-10 см; передпосівна культивація на глибину 6 см.

Удобрення

Середні норми мінеральних добрив $N_{30-60}P_{45-60}K_{30-60}$.

На ґрунтах з низьким і середнім рівнем природної родючості, які містять 1,5-3,0% гумусу, доступних форм фосфору і калію 5-10 мг/100 г ґрунту:

- внесення органічних добрив під попередник;
- основне внесення мінеральних добрив у дозах 30-60 кг/га д.р.;
- припосівне внесення гранульованого простого і збагаченого бором суперфосфату або складних добрив у дозах 10-20 кг/га д.р.;
- на широкорядних посівах при міжрядних обробітках проводити підживлення рослин азотними або складними добривами у дозі 10-15 кг/га д.р.

На родючих ґрунтах, які містять понад 3,0% гумусу, доступних форм фосфору і калію понад 10 мг/100 г ґрунту, а також при розміщенні після добре удобрених попередників:

- припосівне внесення гранульованого простого і збагаченого бором суперфосфату або складних добрив у дозах 10-20 кг/га д.р.;
- на широкорядних посівах – підживлення рослин у період вегетації азотними або складними добривами у дозі 10-15 кг/га д.р.

Сівба

Підготовка насіння: протруєння проти фузаріозу, переноспорозу, сірої гнилі; обробка насіння мікроелементами (марганець, цинк, мідь, бор), азотфіксуючими і фосфатмобілізуючими препаратами, регуляторами росту.

Сіють, коли ґрунт на глибині 8-10 см прогріється до +10-12°С і мине загроза весняних заморозків звичайним рядковим або широкорядним способом (15 та 45 см).

Норма висіву:

- при звичайному рядковому способі сівби в Лісостепу і на Поліссі – 4-5 млн.шт/га (80-110 кг/га), у Степу – 3,0-3,5 млн. шт/га (60-70 кг/га);
- за широкорядного способу в Лісостепу і на Поліссі 2,5-3,5 млн.шт/га (50-80 кг/га), у Степу – 2,0-2,5 млн.шт/га (45-50 кг/га).

Догляд за посівами

- післяпосівне коткування;
- до- та післясходове боронування;
- на широкорядних посівах два-три міжрядні розпушування: перше – при появі першого справжнього листка на глибину 5-6 см, друге – на початку бутонізації на глибину 6-8 см, третє – на початку цвітіння перед змиканням рядків на глибину 8-10 см із захисною зоною близько 10 см;
- у роки масового розмноження попелиці, блішок та інших шкідників посіви обробляють інсектицидами.

За 2-3 дні до початку масового цвітіння безпосередньо біля посівів гречки розміщують пасіки з розрахунку 2-3 бджолосім'ї на 1 га.

Збирання

Основний спосіб – роздільний при дозріванні на рослині 70-75% плодів у ранні або надвечірні години.

Прямим комбайнуванням доцільно збирати лише скоростиглі та низькорослі сорти, які дружно дозрівають за звичайного рядкового способу сівби.